

DOMOVINA

Izhaja dvakrat na teden, in sicer vsak torek in petek. — Dopisi naj se izvolijo pošiljati uredništvu, in sicer frankirano. — Rokopisi se ne vračajo. — Za inserate se plačuje 1 krono temeljne pristojbine ter od vsake petit-vrste po 20 v za vsakokrat; za večje inserate in za mnogokratno inseriranje primeren popust. — Naročnina za celo leto 8 kron za pol leta 4 krone, za četrt leta 2 kroni; ista naj se pošilja: Upravništvu „Domovine“ v Celju.

Slovenski jezik — deželni jezik.

V tekočem zasedanju štajerskega deželnega zbora se je vnovič pokazalo na najgrši način, kakšna zlobna mržnja vlada med graškimi mogotci, med oholimi deželnimi veljaki, do slovensčine, t. j. do deželnega jezika, ki ga govori dobra tretjina vseh prebivalcev. Mislimo namreč osvetliti nekoliko postopanje deželnega glavarja napram slovenski interpelaciji, katero je vložil deželni poslanec Roš, in katere ni smel prečitati v slovenskem jeziku.

Poslanec Roš, katerega je poslala IV. kurija celjskega volilnega okraja v deželni zbor, je imel jako srečen nastop. Pokazal je, kako globoko se zaveda svojega volilnega okraja, ki je z malenkostno izjemo, ki jo tvorijo spodnještajerski renegati, v ogromnem delu popolnoma slovenski. Poslanec Roš je delal v prepričanju, da izvrši voljo vseh svojih volilcev, ako nastopi v deželnem zboru kot zastopnik slovenskega dela dežele s slovensko interpelacijo. In da se je tako infamno teptala pravica slovenskega deželnega jezika v zbornici, kamor pošilja dežela svoje zastopnike, vsled te vnebovpijoče krivice je ogorčen ves Spodnji Štajer. Ta nemška nadutost, ki se baha s vojo svetovno civilizacijo, ki imenuje naš narod manjvrednim, zasluži najostrejšo grajo in zaničevanje. Ali je tak narod res tako visoko olikan, ki, oprt na svojo vlado v deželi, tepta v prah najpimitivnejše pravo svojih sodeželanov? Ali zasluži sploh naslov omikanega naroda, ker se poslužuje največje krivičnosti, da zamore zadušiti vsak duševni polet Slovencev v deželi?

Mi, ki imamo iste dolžnosti kakor Nemci, moramo imeti tudi iste pravice. Samo ljudje, ki se ne zavedajo človeškega dostojanstva, so zmožni zahtevati, da nosi narod vsa bremena deželnega gospodarstva, a ne imej nikakih pravic. Za takšne napade na last drugega naroda, za take zločine

je treba največje duševne propalosti, ki je zamorila vsak čut poštenja, da se ne uduši v sramu nad takim postopanjem.

Kje je še v Avstriji narod, ki bi bil tako poniževan, kakor slovenski na Štajerskem? Italijani na južnem Tirolskem imajo iste pravice v deželni zbornici kakor Nemci. Njihov jezik ima polno zakonito veljavo v vseh zastopstvih. In ravno tako ima peščica Italijanov v Dalmaciji popolno pravico, da se poslužuje povsod svojega jezika. Dalmacija je seveda hrvaška dežela, in slovanski duh je plemenit ter ni zmožen takšnih nezakonitosti, da bi kratil drugemu narodu najhavadnejše pravo.

Slovenski volilci pa kličejo svojim poslancem, naj se vselej in povsod z vso brezobzirnostjo postavijo v boj za čast našega jezika. Mi smo za vami, mi smo vas poslali, da nas zastopate. Poklanjamo vam vse zaupanje, vi nas peljite k zmagi, k slavi slovenskega naroda.

Deželni zbor štajerski.

V seji dne 6. t. m. je poslanec Žičkar utemeljeval svoj predlog, da se dovoli podpora vsled toče oškodovanim posestnikom v okrajih Sevnica in Kozje. — Meseca aprila in maja letos je bilo več občin, zlasti Blanka, Zabukovje, Mrčna sela, Brezje in Veternik hudo zadetih od toče. Lil je dež, kot da se je utrgal oblak, in voda je odnesla zemljo iz vinogradov in polj, sadno drevje je bilo okleščeno in vinogradi za več let popolnoma poškodovani. Beda je velika, in zato predlaga poslanec izdatno podporo za oškodovance. Predlog je bil odkazan finančnemu odseku.

Za premenitev deželnozbornskega volilnega reda je posl. Resel utemeljeval svoje predloge, ki pa so bili odklonjeni. Za so glasovali Slovenci, krščanska ljudska stranka in „bauernbundovci“.

Posl. Kočevar in tovariši so interpelirali, zakaj se odlaša z izplačilom odškodnine za živali, ki jih morajo lastniki vsled kuge in drugih nalezljivih bolezni pobiti. Zakon določa, da dobe lastniki v takih slučajih odškodnino, in nujno je treba, da se vsota izplača takoj.

Posl. dr. Dečko in tovariši stavijo predlog glede neke okrajne ceste v Vitanjah.

Posl. Roš predlaga, da se ustanovi v Trbovljah slovenska meščanska šola.

V seji, ki se je vršila v petek, so se vršile volitve v politični odsek. Med drugimi sta bila izvoljena poslanca dr. Dečko in Kočevar.

Poslanec krščanske ljudske stranke Schoiswohl utemeljuje svoj predlog glede deželnih uslužbencev. Predlog slove: Deželnemu odboru se naroča, da izdela natančen statistični izkaz o položaju deželnih uslužbencev, in ga v prihodnjem zasedanju predloži deželnemu zboru; 2. da istočasno predloži deželnemu zboru zakonski načrt o ureditvi službenih in plačilnih razmer deželnih uslužbencev. Predlog so odkazali finančnemu odseku. Nato je isti poslanec utemeljeval predlog, 1. da naj se javna dela oddajo le domačim tvrdkam in zlasti ne židovskim podjetnikom; 2. deželni zavodi naj kupujejo razne potrebščine, v kolikor je to mogoče, pri domačih kmetovalcih in 3. naj se v pogodbah o javnih delih tudi sprejme določilo o pravičnih delavskih dminah. Predlog so odkazali kulturnemu svetu. Poslanec dr. Jurtela utemeljuje predlog: Deželni zbor naj naroči deželnemu odboru, da posreduje pri vladi, katera že več let urejuje struge reke Drave, da to tudi stori v občinah Muretince, Malaves, Gajovce in Germin, kjer doslej struga Drave še ni zavarovana. Predlog se odkaze deželnemu kulturnemu svetu. Sledili so nato manj važni predlogi in interpelacije, med njimi tudi interpelacija poslanca Kočevarja o regulaciji Pesnice.

V sobotni seji je bilo med drugimi tudi predloženo poročilo deželnega odbora o predlogu

LISTEK.

Naše umetniške konkurence.

Slučaj je nanese, da dobi slovenska prestolnica Ljubljana skoraj h kratu štiri spomenike: Valvazor že stoji pred muzejem, Prešeren je dovršen in čaka v livarni, da poseže par petičnih Slovencev nekoliko globokeje v žep ter mu omogoči preselitev na kak ljubljanski trg; cesarjev spomenik se menda tudi že izdeluje, za Vegov spomenik pa se pridno nabira. S takim redkim slučajem se more pač malokdaj ponašati kako mesto izvzemši morda — Berlin s svojo slovito monumentomanijo.

Drugo vprašanje pa je, ali dobi Ljubljana z velikim številom spomenikov vsaj razmerno tudi toliko prave umetnosti v svojo sredo, z drugimi besedami, ali bodo ti spomeniki umotvori, vredni, da jih pokažemo domačinom in tujcem kot znamenitosti mesta s ponosom in zavestjo, da so pravi umotvori? — O tem vprašanju pa silijo na dan po sedanjih izkušnjah resni dvomi in pomisleki.

Valvazorjev spomenik je podarilo mestu naučno ministrstvo in zato nimamo pravice pri-

toževati se, da je naročilo njegovo izvršitev brez konkurence pri že izkušenemu domačinu Ganglu, dasi bi bilo umestnejše, ako bi bilo dalo tudi drugim slovenskim kiparjem priliko, da pokažejo svoje znanje. O konkurencah naj se namreč sodi, kakor se hoče, po dosedanjih izkušnjah so še vedno najboljša pot, ker nudijo vsaj priliko izbire; seveda mora biti pri tem merodajna edino le umetniška vrednost predloženih osnutkov, ne pa razni drugi oziri. Milo sojeno moramo reči, da Ganglov Valvazor mestu ni v okras, vsaj za poznavalce umetnosti ne, ker je umetniško ponesrečeno delo. Morda bi bil razpis konkurence dosegl vendar boljši uspeh.

Za Prešernov spomenik je bila razpisana konkurenca, menda prva slovenska umetniška konkurenca, in udeležba je bila za naše razmere častna. Toda pravega pomena konkurenca ni imela, ker je bil baje že pred razsodbo presojevalnega odseka kipar Zajc določen, da dobi v delo Prešernov spomenik. Nepobitna resnica je, da je bila slika Zajčevega načrta v rokah vsaj nekaterih presojevalcev, ki so torej dobro vedeli, kateri načrt je Zajčev. Zato se ni bilo čuditi, da je dobil Zajc prvo darilo in delo, dasi se je pozneje seveda nekoliko boječe začelo pisati in trditi, da je bil poetično zasnovan edino Bernekerjev osnutek,

ki pa je ostal brez darila! Da razsodba presojevalnega odbora ni bila posebno srečna, je menda zadostno dokazala znana kalamiteta, da se je kipurju Zajcu prvo delo docela ponesrečilo, da ga je moral že vlitega v mavec uničiti in začeti iznova modelirati, kar je provzročilo fondu za Prešernov spomenik obilo nepotrebnih stroškov in je morda deloma vzrok, da se sedaj spomenik še ne more postaviti. Sedaj se nam sicer zatrjuje, da je Zajčev Prešeren velik umotvor, a na slepo ne moremo verjeti tem trditvam. Zajc je sicer dober, vesten, vztrajen in neutrujen delavec, a v njem tiči premalo poeta, da bi bil poklican ustvariti spomenik, vreden našega Prešerna. Zato dvomimo, da bo Prešernov spomenik tak, kakor si ga že žele Prešernovi čestilci in poznavalci umetnosti,

Druga konkurenca se je vršila za cesarjev spomenik, a na žalost moramo priznati, da se tudi sedaj ni postopalo korektno. Resno sta prišla v poštev dva osnutka: Bernekerjev in Peruzzijev. A dasi so povdarjali vsi kritiki, dasi je priznal sam presojevalni odbor, da je Bernekerjev osnutek najboljši, najlepši in najprimernejši, vendar je dobil prvo darilo — Peruzzi! Da je bila ta razdelitev daril nelogična, neumljiva, da naravnost krivična, o tem ni nobenega dvoma in to dejstvo se ne da spra-

posl. dr. Hrašovca, naj bi se v Žalcu ustanovila meščanska šola s slovenskim učnim jezikom. Predlog je bil, kakor je pač pričakovati od štajerskih mogotcev, odklonjen.

Posl. Brandl je predlagal ustanovitev družtev, ki bodo povrnile škodo onim posestnikom, ki morajo kako žival zaklati v sili, če se je ponesrečila, a potem lastniki ne morejo mesa prodati, ter trpe veliko škodo.

Celjske in štaj. novice.

— **Osebnosti.** G. Jos. Schmoranz, učitelj na okr. deški šoli v Celju, ima radi boleznih šestmesečni dopust. Njega nadomestuje abs. učit. kandidat g. Jos. Žager. Gospod. Mirka Gregorin — dosedaj na isti šoli — se je učiteljstvu odpovedala in na nje mesto prišel je s 1. okt. t. l. absol. učit. kandidat g. Davorin Stante.

— **Dramatična šola v Celju** nadaljuje svoj ponk v sredo, dne 12. oktobra t. l. ob 8. zvečer v mali dvorani „Narodnega doma“ v Celju. Vabijo se vsi gospodi in gospice, ki so se javili za šolo, da pridejo polnoštevilno, kajti vaje za igro, ki bodo 6. novembra, se bodo prav kmalu pričele.

— **Šolo**, seveda nemško dekliško zidajo v mestu z mrzlično hlastjo, tako da bode lepa stavba do zime pod streho. Razume se, da tu ne dela nikdo kakih ovir, saj je poslopje namenjeno za nemške otroke, kjer se pa bode gotovo, kakor v vseh drugih mestnih šolah, ponemčevalo $\frac{3}{4}$ slovenske dece. A naša slovenska šola, kedaj se bode zidala? Prostor je kupljen že 4 leta, a oblasti nasprotujejo na vse izmišljene načine, samo da se naši ubogi otroci in še revnejši učitelji mučijo v prostorih, ki so podobni bolj beznicam, kakor šolskim sobam. Quousque tandem?

— **Odkritje Seidl-ove spominske plošče.** Celjska nemškutarija je hotela posnemati izgled Mariborčanov, ki so postavili nekdanjemu županu Teppainer-ju spomenik, ter je dala vzidati spominsko ploščo avstrijskemu patrijotičnemu pesniku, Seidlu, v hišo v Graški ulici št. 2, nad kavarno „Merkur“. V nedeljo se je zbrala elita celjske nemškutarije, prikoralala je slavna mestna banda na slavnostni prostor in komedija se je začela. S strmenjem smo zagledali prusaške trakove, ta izdajalski, protiaustrijski nakit, ki je vihral nad in okrog plošče največjega avstrijskega patrijota, pesnika naše cesarske pesmi in drugih globokopatrijotičnih himen. Ta pangermanska slava je naravnost profanirala, oskrunila spomin pesnika Seidla. Njega, ki je bil z vso dušo, z vsakim utripom svojega srca, udan avstrijski cesarski hiši, slave s frankfurtaricami! Nebo je jokalo nad tem činom, in ko je slavnostni govornik pozval navzoče, naj udarijo v trikrat „Heil“, se ni odzval skoraj nikdo. Par plahih glaskov je za-trepetal in videli smo, da naši psevd-Nemci znajo rabiti svoj „Heil“ samo, kadar hrulijo in napadajo Slovence. Udeležba pri odkrivanju je

viti s sveta! Da se Peruzzi jev osnutek niti primerjati ne da z Bernekerjevim, temu ne bo nikdo oporekal, a Peruzzi je dobil prvo darilo, ker je njegov osnutek — cenejši! Pozabilo se je pri tem, da je bilo v razpisu izrecno pridržano, da se lahko določi za izvršitev kak drug osnutek in ne ravno osnutek s prvim darilom. Zakaj se torej Bernekerju ni prisodilo prvo darilo?! Kakor beli dan je jasno, da bi se bil moral Bernekerjev osnutek izločiti iz konkurence, če ni ustrezal pogojem, ali pa bi moral dobiti prvo darilo — tertium non datur!! Ali Peruzzi jev osnutek res v toliki meri ustreza pogojem? Le pogledimo nekoliko razpis: Po sklepu obč. sv. se postavi spomenik „v hvaležen spomin tolažilnega prihoda Njega Veličanstva po potresu v Ljubljano“ itd. Peruzzi jev osnutek ne spominja niti najmanj na ta dogodek. Točka 3. in deloma 4. v razpisu zahteva, da bodi spomenik primeren za trg pred justično palačo, in sedaj se priznava, da Peruzzi jev osnutek ne sodi na ta trg; pa tudi arhitektonskega značaja nima, kakor priporoča točka 4. „O umetniški

bila nad vse slaba, in da ni bilo slovenskih okoličanov poleg, bi jih bilo strah. Celjski kričači so zamorili vsak blažji čut v prebivalstvu; kadar se gre zato, da ubijajo Slovence, je vse mesto pokonci, a v nedeljo se ni zmenil nikdo, da bi pokazal svoje blago narav, ko je bilo treba počastiti avstrijskega pesnika. Manjkalo seveda ni smešnih prizorov, a ker nam je v častih pesnikov spomin, zagrnemo pajčolan čez vso komedijo.

— **Mogočni serenissimus** celjskega mestnega vojvodstva ne pozna razun postav, ki jih skuha njegovi nedosegljivi možgani, nad seboj nobene oblasti. Neštetokrat smo se že pritožili, da pusti razglašati publikacije, ki so prav tako namenjene večini slovenskega prebivalstva, kakor peščici nemškutarskih prvakov edinole v blaženi nemščini. Na mestnih oglih so to pot nabiti pozivi zaradi zglahavanja črnovojnikov. Vse črnovojnike, ki prisegajo na možgane Julčeta ter poklekajo v prah pred mestnim nemškutarskim terorizmom prešteješ lahko na prstih obeh rok. Vsi drugi so in smo Slovenci, katerim se nam menda ne bode treba zglasiti, kajti za nas izključno nemško naznanilo vendar ne velja, ker ga ne razumemo. Pristojno oblast pa pozivamo, da podučni celjskega župana o njegovih dolžnostih napram Slovincem, ter da nemudoma preskrbijo za to, da se razglašajo naznanila vojaškega značaja v obeh deželnih jezikih. Sicer se vidimo še kje drugje! Capito?

— **Živinski sejmi v Celju.** Glasom dopisa mestnega urada z dne 19. sept. 1904, št. 9824, obdrževali bodo se od zdaj naprej v mestu Celju naslednji živinski sejmi in sicer: v soboto po medpostu, dne 21. oktobra in 30. novembra, kakor prvi pondeljek vsakega meseca. Če pa pride na dan 21. oktobra ali 30. novembra nedelja ali praznik, ali pa praznik na prvi pondeljek kakega meseca, se bode dotični semenj sledeči delavnik vršil. Sejmi obdržavajo se na mestnem sejmšču pri mestni klavnici. Na sejme nanašajoči se predpisi se bodo naznanili pri upravnistvu mestne klavnice.

— **Živinski sejmi meseca oktobra 1904.** Dne 12. na Teharjih, okraj Celje. Dne 15. v Ločah, okraj Konjice; v Št. Lenartu, okraj Slov. Gradec; v Kamniku, okraj Kamnik. Dne 17. v Pristavi, okraj Celje; pri Sv. Filipu, okraj Brežice; v Pregradi na Hrvaškem. Dne 18. v Vojniku, v Mozirju in v Trbovljah, okraj Celje; v Guštajnu, okraj Velikovec. Dne 21. pri Sv. Petru pod Gorami, okraj Brežice, v Celju; v Črnem, okraj Velikovec. Dne 22. v Dramljah, okraj Celje. Dne 24. v Velenju, okraj Slov. Gradec. Dne 25. v Lembergu, okraj Celje. Dne 28. v Gornjemgradu in v Št. Jurju ob j. ž., okraj Celje; v Železnikaplji, okraj Velikovec. Dne 29. v Slov. Bistrici, okraj Maribor.

— **Povodenj.** Nocoj ponoči je Voglajna nenadoma začela izlivati iz svoje struge kalno valovje. V Gaberjih je udrla v nekatere hiše in poplavlila pota, ravnotako je pred teharskim mostom udarila čez bregove in se ulila pod železniški

most, da je bilo nemogoče hoditi po cesti. Kmetje so se na vozovih prepeljavali čez kalno maso.

— **Seznamek onih učnih zavodov, v katere se absolventi meščanskih šol itd. sprejemajo** je izšel. Vsled odloka c. kr. dež. šolskega sveta z dne 12. septembra 1904, št. 9773 daje se, izvršujoč odlok c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk z dne 23. avgusta 1904, št. 26005 naznanje, da se seznamek onih učnih zavodov, v katere se absolventi meščanskih šol, in absolventi z meščanskimi šolami združenih enoletnih tečajev sprejemajo, za ceno po 20 vin. za izvod od c. kr. zaloge šolskih knjig na Dunaju dobi.

— **Veselica v „Skalni kleti“.** Društveni večer, ki ga je priredilo „Slovensko delavsko podporno društvo“ v nedeljo v „Skalni kleti“, je v vsakem oziru uspel jako lepo. Pevci so pod vrlim vodstvom požrtvovalnega pevovodje gosp. dr. Schwaba, zapeli več krasnih pevskih točk. Kako imenitno se je zbor razvil od svojega postanka, in to pri naših težavnih razmerah, je kar občudovanja vredno. Pevci so pokazali veliko ljubezen do pevske umetnosti in mojstrsko izvežbanost. Gostov je bilo vkljub slabemu vremenu in grdi poti obilno, da je bilo malone tesno v prostorni dvorani. Več darežljivih gospodov je preplačalo vstopnino in s tem pokazalo svojo naklonjenost temu prepotrebni družtvi. V noč se je razvila živahna zabava in težko smo se ločili od prijazne krčmarice, ki je postregla vsem v splošno zadovoljnost.

— **„Rdeči prapor“** se je že v par številkah tako prijazno spomnil nas, da ga moramo počastiti z odgovorom, moramo se diviti njegovi barabski pisavi in brutalni besnosti zarobljenih prismod. Naš uvodni članek „Pokleknilo so pred zlatim teletom socijalni demokratje“ jih je zadel v živo, prešinil jih je do mozga in razkačil, kakor razkači besnega bika rdeč robec, katerega mu pokaže gladiator. Sram jih seveda ni svoje hinavščine, saj niti ne vedo, da so prelomili svoja načela, ker „jugoslovanska“ demokracija „o jerum“ ne pozna svojega programa, drugače bi ne zagovarjala izvolitve Stigerjeve v mariborskem okraju, ki je kandidiral na buržoazijski program nemške ne-ljudske stranke. Zato jih je sram toliko, kakor volka strah, zarepenčili so se samo kakor če ostudni golazni stopiš na rep. Take zmešane pisave kakor v tem nesnažnem listu sploh ni čitati na vsem svetu. List, ki zastopa jugoslovansko socialno demokracijo, piše tako slovenščino, da je groza, zato se po pravici sme imenovati „rdeča šema“.

— **Ponarejeni 20 kronski bankovei krožijo po Celju.** Opozarjamo občinstvo na to dejstvo s posebnim povdarkom in pripomnimo še enkrat, da se razloček med falsifikati in pravimi najlozje spozna na ogrski strani bankovca in sicer na tem, da je ob desni strani beseda „Szam“ nekoliko nižje stavljen kakor številka in da je akcent na besedi „Szam“ postavljen napačno — namesto od

zaokroženosti Peruzzi jevega osnutka tako glede misli, kakor glede oblike“, ki jo je povdarjal presojevalni odsek v svojem razglasu, pa more govoriti le popolen nevednež ali barbar v umetniških stvarih. Tako je tudi ta konkurenca končala s popolnim neuspehom po krivdi razsojevalcev in drugih merodajnih faktorjev.

In sedaj pride na vrsto Vegov spomenik! Kakor vse kaže, se boče ta spomenik izročiti brez vsake konkurence kiparju Zajcu! Z neko vsiljivo reklamo se je poročalo o Zajčevem osnutku, ki ga je delal na svojo roko, ali morda po tajnem naročilu in čigar sliko je prinesla zadnja številka „Slovana“. Čemu to? S Prešernovim spomenikom doslej pač Zajc še ni dokazal, da je edini zmožen za Vegov spomenik! In zakaj bi se ne dala tudi drugim slovenskim umetnikom prilika, pokazati svoje znanje in si pridobiti priznanje in delo. S tem, da se je objavila slika Zajčevega osnutka, s katerim se tedaj ne more več udeležiti tajne konkurence, se hoče prisiliti odbor, da se izroči delo Zajcu!

Ne rečemo, da je Zajčev osnutek slab, a kdo more trditi, da nam kdo drugi ne zaosnuje

še lepšega in boljšega spomenika? Občinstvo, ki prispeva za spomenik, ima pravico zahtevati, da se ne izključijo vsi drugi slovenski kiparji od take prilike in da ne silijo posamezniki v ospredje le enega umetnika. Zakaj naj bi se oddajala izvršitev spomenikov vedno le enemu umetniku? Kritika je poročala n. pr. o Bernekerju, da je najboljši in najnadarjenjši slovenski, morda celo jugoslovanski kipar, kar je tudi dokazal v konkurenci za cesarjev spomenik. Ali ga imamo zato, da dobivajo doma delo drugi, on pa si ga mora iskati v tujini? Ne zahtevamo, da se izroči delo njemu, a vsaj prilika se mu ne sme vzeti, da pokaže, kako bi ustvaril Vegov spomenik. Zato naj se za Vegov spomenik razpiše konkurenca vseh domačih kiparjev, ter se mora vsem domačim umetnikom varovati pravica do dela v domovini, najvrednejši pa ga naj dobi. To bo na korist umetnikom in umetnosti; na strani pa morajo ostati vse osebne zveze in drugi oziri, in merodajna bodi le umetniška zmožnost in vrednost.

Amator artis.

desne proti levi — kar je pravilno — je na falsifikatu akcent od leve na desno. — Torej pozor! — da ne bode nihče oškodovan. Ponarejalce, namreč družino Curhalek iz Mosteca pri Brežicah, so že prijeli, ker jo z gotovostjo sumijo tega zločina, in izročili okrajni sodnji v Brežicah. Trije udje te družine so bili že obsojeni radi ponarejanja in sedeli po več let v ječah.

— **Najdeno.** Neki kaznjenc pri okrajnem sodišču, vračajoč se z drugimi kaznjenci pod vodstvom paznika dne 24. septembra t. l. iz dela pri Janezu Jeschounig v Arjivasi, našel je na potu med Drešinjasvo in Levcem okoli 2. ure popoldne cilindar-uro s črno vrstico.

— **V Savinjo je padel** pri kapucinskem mostu 48 let stari zidar Avgust Logar. Prineslo ga je do takozvanega „kolera-špital“, kjer sta ga potegnili iz vode čevljar Weiss in mestni organist Bervar. Posrečilo se jima je spraviti iz njega vodo in je tako ostal pri življenju. Odpeljali so ga v bolnišnico.

— **Enake dolžnosti, enake pravice.** Za odpravo III. plačilnega razreda za vse šole Spodnjega Štajerja so na deželni zbor vložili prošnje, razumeva se samo ob sebi v slovenskem jeziku, tudi občina Kokarje, krajni šolski svet ter šolsko vodstvo na Gorici v Savinski dolini. V svoji prošnji je občina Kokarje naglašala, da se čuti ona s tem, ker sta njeni šoli na Gorici in v Šmartnem uvrščeni v III. plačilni razred, močno zapostavljeno za nemškimi občinami, ki ne plačujejo niti enega % več v deželni šolski zaklad, a so vendar njihove šole pomaknjene v višji plačilni razred. Občina Kokarje zahteva naj se med šolami obeh narodnosti v deželi z ozirom na plačilne razrede ne dela nobena razlika. V prošnji je omenjeno še mnogo drugih tehtnih razlogov, a najbolj markantno zveni iz nje načelo: „Enaki % prispevkov vseh občin, enaka draginja, enake dolžnosti, torej tudi enake pravice in enake plačilne razrede za vse šole!“ Čudom se čudimo, da je doslej, kolikor nam je namreč znano, razmeroma šele malo naših občin vložilo podobne prošnje. Nemci so v tem oziru razumnejši, oni so že pred leti z mnogobrojnimi peticijami dosegli, da se je večina njihovih šol pomaknila v I. ali II. plačilni razred; ker oni ne plačujejo višjih % v deželni šolski zaklad, nego slovenske občine, potegnejo njihove šole mnogo % slovenskega denarja seboj; zato pa je največ slovenskih šol ostalo v najnižjem t. j. tretjem plačilnem razredu, na škodo slovenskim občinam in vrlemu našemu učiteljstvu. Ta krivična razdelitev se da odpraviti s tem, da vložijo vse naše občine nemudoma prošnje na deželni zbor — seveda v slov. jeziku — za odpravo III. plačilnega razreda. Tem načinom pritegnemo vse od naših občin v deželni šolski zaklad uplačane odstotke v našo korist k našim šolam. Ni dovolj znati dobro orati, temveč treba je tudi znati računati, kako se v deželi z našim denarjem gospodari, in spoznavati, da nas Nemci upregajo na svojo desno, kadar se gre za plačevanje, a nas postavljajo za vrata, kadar prejemke delé. Slovenske občine, ven izza vrat na desno k Nemcem z zavednim in glasnim klicem: „Enake dolžnosti, enake pravice!“

— **Braslovče.** Pred par dnevi klatilo se je zopet po braslovški občini neko človeče „Cikorije Agent“ od gotove inozemske nemške tvrdke, ter povsod priporočal svoje nemške in židovske izdelke, celo po 2—3 zavitka je pustil pri vsaki hiši brezplačno. Storilo je pa to le zato, ker dotična tvrdka dobro občuti, da znani narodni veletrgovec, ki je bil tudi svoje dni zdatni odjemalec te tvrdke, izključno le slovenske izdelke prodaja, odkar stoji prva jugoslovanska tovarna kavinih primesi. In to je tudi edino prav, ker sta „Ciril-Metodova“ in „Zvezdna“ kava tako izborni in okusni, da prekosita vse druge kavine pridelke, in se je že vpeljala tako, da se vsestransko le te vrste zahtevajo. Vsled tega se trudi s kraja omenjena tvrdka na vse načine izpodrinuti naše narodne izdelke ter usiljevati ljudstvu nemške in židovske. Torej pozor, gospodinje! pazite pri nakupovanju, zahtevajte izključno le „Ciril-Meto-

dovo“ ali „Zvezdno kavo“, ter podpirajte domače tvrdke. Če pa vam pride zopet kakšna nemška ali židovska pokveka usiljevati tuje pridelke, pokažite mu vrata, in spomnite se temeljnega reka: Mal položi dar domu na altar!

— **Polzela.** „Savinjsko učiteljsko društvo“ zboruje v četrtek, dne 13. oktobra ob 2. uri popoldne pri Sv. Jurju ob Taboru. Spored: 1. zapisnik; 2. Živahnost v šoli“, podava tov. Kramar; 3, slučajnosti.

Polzela, dne 6. oktobra 1904.

— **Loka pri Žusmu.** Še vedno šumi po našem kraju o volitvah, in dosti smešne govorce je še o kratkočasnem volilnem boju, kako nam je ptujška „giftna krota“ hotela izvaliti v svojem smrdljivem gnjezdu poslanca. Celi koši tega časnikarskega gnoja so prismrdeli v našo vas, da bi se omamili in preslepili volilci. Vstali so podkupljeni agitatorji in se vsuli kot sršeni po fari. Najhujši je bil mrtvaški ogleda in pa Kikiriki, ki sta vodila vso stvar. Ta dva sta si kar uredila kanclijo, pripravila papir in črnilo, ter popisovala volilne liste onim volilcem, ki so se dali premotiti pomagaču onih dveh, Pertinaču, ki je otovorjen z velikimi očali skakal po vaseh in jih gonil skupaj. Volilni oklic orehovskega proroka so nabili na hlevne duri, češ, naj ga voli volijo. Vkljub vsemu prigovarjanju in gerušu, ki se je obetal, je dobil pri nas dr. Ploj večino glasov. Šnopsarji so kleli po izidu in vtopili v žganju svojo jezo. Kadar zopet kaj ukrenejo častilci „giftne krote“, poročal in pisal vam bom.

— **Vinogradnikom.** 5000 na suho cepljenega trsja prve vrste, in sicer 2700 žlahtnine-Gutedel na rip. Portalis, 900 belega burgundca na rip. Portalis, 1000 laškega rilčka-Welschringling na rip. Portalis in 400 na rip. Montikolo po 200 K za 1000 komadov in nekaj tisoč korenjakov rip. Portalis in rip. Montikole po 16 K 1000 komadov ima na prodaj Martin Sotošek, nadučitelj v Žetalah pri Rogatcu.

— **Iz Hrastja na Murskem polju.** Največje štajercijsko gnezdo celega murskega polja je občina Hrastje-Mota. Bore malo mož šteješ, ki ne trobijo v nemškutarski rog. Najzvestejši zaveznik Bračkov je seveda hrašenski Černjavič, ki je bil celo na volilnem shodu pri Kapeli in si ni upal ugovarjati kandidaturi dr. M. Ploja ter grozil, da bo tožil nekoga visokošolca, ker ni hotel agitirati za Bračka in se celo drznil delati kar največ proti Bračku. Drugi zaveznik pa je Jakob Misja, ki ga je rajni kardinal Misja podpiral, sicer bi ga že davno več ne bilo na Moti. — Seveda se kaže sedaj hvaležnega za te dobrote. — Da Križanič in Rajhov stric nista za las boljša, se razume. Toda vprašamo vas, čegava zasluga je, da se sedaj po vaših opustošenih travnikih uravnava Mura. Ali je Bračko to naredil? Ne! Ampak dr. Miroslav Ploj, kar vam je prav dobro znano. Seveda ste zopet temu gospodu hvaležni, da ste mu dali samo 3 glasove. Kdaj se pač spreobrneta in pokažete hrbet Bračku in Štajercu? Še pride!

— **Ptuj.** Slov. čebelarstvo za Spodnje Štajersko prosilo je pri deželnem zboru štajerskem po poslanca dr. Jurtela denarne podpore v dosego društvenega namena. Društvo opira prošnjo na to, da se je pokazala potreba za ustanovitev takega gospodarskega društva, da je pristopilo društvu dosedaj nad tristo udov, da si je društvo za svoje namene pridobilo vsestransko izobraženega potovalnega učitelja v osebi gosp. Juvančiča pri Sv. Andražu v Slov. goricah, kateri je koj v prvem društvenem letu na posebnih shodih poučeval praktično in teoretično o čebelarstvu. Ta predavanja so bila: 1. pri Sv. Urbanu pri Ptuj, 2. v Ragovnici, 3. v Drnovi niže Ptuja, 4. na Hajdini, 5. pri Sv. Lovrencu, 6. pri Sv. Križu pri Ljutomeru, 7. v Ormožu, 8. v Središču, 9. pri Sv. Jurju ob Ščavnici, 10. pri Sv. Trojici v Slov. goricah, 11. pri Sv. Antonu v Slov. goricah, 12. v Starem trgu pri Slov. gradu, 13. pri Sv. Jurju ob juž. žel. Povsodi je bila udeležba živahna, kar dokazuje, da je bilo društvo potrebno, da pa je tudi društvo s tem udom ustreglo, da je nastavilo tako vnetega in spretnega potovalnega učitelja,

kakor je g. Juvančič. Društvo zasluži vsestranske simpatije in podpore. To bode moral tudi deželni odbor štajerski upoštevati in ne bode mogel odreči denarne podpore.

— **Cezanjevska dekleta** uprizorijo v nedeljo, dne 16. t. m. drugokrat igro: „Dve materi“ in sicer v gostilniški dvorani g. Iv. Kukovca v Ljutomeru, točno ob polu 4. uri popoldne. Čisti dobiček je namenjen bralnemu društvu v Cezanjevcih. Vstopnina: Sedeži I. vrste 60 v., II. vrste 40 v. Stojišča 20 v. Vabi se vljudno k obilni udeležbi.

— **Slovenski akademiki v Gradcu.** Novo akademično društvo snujejo tisti slovenski vseučiliščniki, ki so izstopili iz „Triglava.“ Združiti se hočejo narodno-radikalni dijaki, da se vzgojujejo v strogo-narodnem duhu. Obstanek novega društva je zagotovljen, ker se je vpisalo takoj okoli 40 rednih članov, to je dobra tretjina vseh graških slovenskih vseučiliščnikov.

— **Akad. teh. društvo „Tabor“ v Gradcu** naznanja, da se vrši ustanovni občni zbor v soboto dne 15. vinotoka ob 8 uri zvečer z gostilni „Zur Habsburg,“ Naglergasse, s sledečim vsporedom: 1. Poročilo pripravljalnega odbora, 2. volitve, 3. slučajnosti. Vsi prijatelji dobrodošli!

Za pripravljalni odbor:

phil. Ivan Prekoršek. phil. Ivan Ozmec.

Druge slovenske novice.

— **Slovenski umetniki na jugoslovanski razstavi v Belgradu.** Srbski kralj Peter I. je za svojo zasebno zbirko umetnin kupil na jugoslovanski razstavi 41 umotvorov za kakih 25.000 dinarjev. Slovenski umetniki so dobili okrog 4500 dinarjev. Prodali so sledeči: Gvidon Birola „Cerkev na bregu“, Zalka Novakova „Mapa“, Ivan Grohar „Vas Oculis“, Mat. Jama slike „Na Amperi“ in „Selska koč“, Rihard Jakopič „Pod brezami“, G. Tratnik „Selo Kozarje“, Ferd. Vesel „Bajke“, Jos. Ajlec kipec „Mladi Favn“. Tako bodo dela slovenskih umetnikov krasila dvor srbskega kralja. Za sliko F. Vesela „Bajke“ je kralj plačal 3000 frankov. Obiskovalci so se mnogo zanimali za slovenska dela, ki so najboljša v razstavi. Vsi belgrajski listi so najbolj hvalili slovenske slike. Razen kralja je še več drugih oseb kupilo nekaj slovenskih slik; narodni poslanec srbski dr. V. Veljković n. pr. je že kupil dvoje slik od naših umetnikov, M. Gasparija in Henrike Šantelj-ve. — Razstava ostane odprta do 18. okt., da jo vidijo tudi francoski častniki, tovariši kralja Petra na francoski akademiji, ki pridejo 15. t. m. v Belgrad. Bosanska vlada je hotela, da se jugoslovanska umetniška razstava premesti iz Belgrada v Sarajevo. Ali umetniki so sklenili, da svojih del ne pošljejo v Sarajevo, ker bosanska vlada skuša razbiti in pokopati misel jugoslovanske kulturne skupnosti. Smer avstrijske politike na Balkanu ni samo sovražna političnemu zblizanju Jugoslovancov, marveč ona vidi v kulturni skupnosti jugoslovanske umetnosti veliko nevarnost zase, ker ta skupnost ne more ostati brez vpliva na politično gibanje. Jugoslovanska razstava, prirejena v Serajevem pod pokroviteljstvom avstrijske vlade v zasedenih deželah bi bila prava blasfemija, oskrunjenje one misli, na kateri naj se osnuje jugoslovanska kulturna skupnost.

— **Dr. Vladimir Levec †.** V petek po noči je umrl v Ljubljani g. dr. V. Levec, profesor na vseučilišču v Freiburgu v Švici, sin kranjskega deželnošolskega nadzornika, g. F. Levca. Mladi pokojnik, star šele 28 let, je s svojimi zgodovinskimi deli bil v ponos Slovincem in bi bil s svojo neumorno pridnostjo in velikim znanjem postal eden prvih slovenskih učenjakov. Sodeloval je v mnogih znanstvenih društvih in objavljal svoje spise po listih. Bil je značajan, trudoljubiv mož, za katerim žaluje vsa domovina.

— **Vzajemnost jugoslovanskih književnikov.** Slovenski pisatelji, združeni s srbskimi, hrvatskimi in bolgarskimi so sklenili, da izdajo skupen jugoslovanski almanah, v katerem bodo reproducirane slike in druga dela z jugoslovanske razstave in tiskani doneski doneski vseh štirih jugoslovanskih narodnosti. Srbska književnika,

dr. Vasić in Popović sta v četrtek dospela v Ljubljano, kjer sta se dogovorila vse potrebno glede almanaha.

Politični pregled.

— **Iz deželnih zborov.** V kranjskem deželnem zboru je prišlo v petek do burnih prizorov med klerikalci in liberalci. Poslanec Hribar je vložil predlog glede ustanovitve slovenskega vseučilišča. Poslanec Šusteršič je utemeljeval svoj nujni predlog glede korespondenčnega urada, katerega poročanje škoduje glede dežele kranjske. Tekom govora napade dr. Tavčarja ter mu pravi, da je lagal. Dr. Tavčar mu odgovori s istimi besedami. Nato nastane velik škandal. Dr. Šusteršič skoči s povzdignjenimi pestmi proti dr. Tavčarju, a napredni poslanci mu kriče v obraz psovko za psovko. Deželni glavar skuša pomiriti poslance, a brez uspeha. Začela je razsajati tudi galerija, zato jo dá glavar izprazniti. Ker škandal v zbornici ni hotel utihniti, je bila seja zaključena. — Pri teh razmerah je zborovanje kranjskega deželnega zbora nemogoče.

— **Dalmatinski deželni zbor** je imel 6. okt. prvo in zadnjo sejo v jesenskem zasedanju. Takoj po otvoritvenem govoru se je oglasil v kljub predsednikovemu protestu poslanec dr. Čingrija ter je prečital v obeh jezikih hrvaškem in italijanskem kratko izjavo, da so vsi poslanci prepričani, da je namestnik hudo razžalil deželo, vsled česar se ne bodo udeleževali zborovanja, dokler ostane baron Handel namestnik. V tem hipu je namestnik zapustil dvorano, dočim je dvorni svetnik Nardelli izročil predsedniku pismo, s katerim se deželni zbor z ozirom na ravnokar podano izjavo po cesarjevem naročilu zaključil. Ko je prišel namestnik do vrat, so zaorili burni klici „ven ž njim!“

— **V češkem deželnem zboru** je onemogočila nemška obstrukcija vsako delovanje. Nemški poslanci so vložili celo kopo obstrukcijskih predlogov ter zahtevajo vedno poimensko glasovanje. V sredo so podali češki poslanci izjavo, v kateri se pripisuje krivda na žalostnih razmerah vladi ter ji očitajo, da ne dovoli jezikovne ravnopravnosti, ne spoštuje enotnosti češke kraljevine, zlorablja šole v germanizatorske namene ter izrablja gospodarsko krizo za uničenje češke opozicije. Sovražno vedenje vlade zabranjuje vsako zblizevanje. Češki poslanci so pripravljene nadaljevati boj proti sedanjemu vladnemu zistemu toliko časa, da se ugodni pravici in potrebam kraljestva in češkega naroda. V četrtek je cesarjev namestnik v daljšem govoru opominjal poslance ter apeliral na njihovo zdravo pamet, naj se usmilijo prebivalstva, ki je letos težko trpelo vsled mnogih elementarnih nezgod, in omogočijo, da se rešijo razni nujni predlogi. Vse brezuspešno. In da je govoril z angelskim jezikom, bi našel povsod le gluha ušesa. — Nemški poslanci so odgovorili s tem, da so takoj začeli zopet obstrukcijo. Nad češkim deželnim zborom je palica zlomljena. Zaključil se v najkrajšem času. — Bolezen avstrijskega državnega telesa je izbruhnila z vso silo.

Rusko-japonska vojna.

Iz Tientsina poročajo, da je došla tja neka džunka iz Port Arturja. Moštvo iste je pripovedovalo, da so Japonci vnovič napadli Port Artur in to istodobno od štirih strani. Vzlic temu, da je pomagala pri napadu tudi Togova eskadra, so bili Japonci odbiti ter so imeli ogromne izgube, zlasti na severno-zapadni strani, kjer so eksplodirale mine in povzročile grozne izgube. General Steselj hodi od utrdbe do utrdbe ter navdušuje vojake.

Iz mandžurskega bojišča prihaja poročilo: General Kuropatkin je izdal poseben razglas, v katerem naglašja, da so bile dosedanje operacije ruske armade take, ki so edine mogle zagotoviti ruskemu orožju končni srečni uspeh, in razglašja, da pride sedaj na celi črti v ofenzivo. Dalje pravi, da je takoj sprva, ko je došel na bojišče, zaukazal splošno umikanje cele armade v neomajnem zupanju, da je to umikanje neizogibno potrebno ako se hoče doseči popolna zmaga in ako se hoče odločilno poraziti sovražnika. Na bojišču je sedaj po carjevem ukrepu zbrana zadostna armada, da zagotovi sijajno zmago ruskemu orožju. Ako bi pa sedanji sprednji voji sami še ne zadostovali, so v ozadju še zbrane številne rezerve. Doslej je sovražnik, opiraje se vedno na velike vojne sile, lahko začel z naskoki, kadar je sam hotel. Zdaj je prišel od cele armade toli zaželjeni trenotek, da bomo mi nastopali proti sovražniku. Čas je prišel za nas, da prisilimo Japonce, da se uklonijo naši volji, kajti naša mandžurska armada je sedaj dovolj močna, da lahko začnemo z ofenzivo.

London, 10. oktobra. Kuropatkin je že začel z ofenzivo. Ruska armada se je pomaknila do reke Hun; prednje straže so zasedle že več strategično važnih točk in pregnale Japonce iz Jantaja.

London, 10. oktobra. Japonski poslanik pravi, da po njegovih informacijah poskusi rusko brodogevje tekom prihodnjih dni zapustiti Port Artur.

Naznanilo.

Naročila na ameriške trte proti plačilu iz združenih državnih in deželnih trtnic za leto 1904/1905.

Od štajerske dežele pridejo spomladi l. 1905 sledeče množine ameriških trt **v razprodajo** pod spodaj označenimi pogoji:

1. 600.000 požlahtnjenih trt (večinoma šipon rmeni, laški rilček, beli burgundec, rdeča in bela žlahtnina, zeleni silvanec, rdeči traminec, mali rilček, muškatelec) na Riparia Portalis, Vitis Solonis in Rupestris Monticola.

2. 400.000 korečnjakov od Riparia Portalis, Vitis Solonis in Rupestris Monticola.

3. Večje število ključev imenovanih treh vrst. Cena za 1000 trt je naslednja:

I. Požlahtnjene trte za imovite posestnike 240 kron, za vse druge posestnike 160 kron.

II. Ameriški korečnjaki za imovite posestnike 24 kron, za vse druge posestnike 16 kron.

III. Ključi 10 kron.

Pri naročilih na več kakor 1000 požlahtnjenih trt, 3000 korečnjakov ali ključev od ene stranke si pridržujemo, zahtevano množino z ozirom na število drugih naročil znižati.

Naročila na te trte naj se ulagajo naravnost pri deželnem odboru ali po občinskih uradih, kjer so v ta namen posebni naročilni listi na razpolago, **do 31. oktobra t. l.**

Občinska predstojništva imajo izpolnjene naročilne liste takoj deželnemu odboru izročiti.

Do konca oktobra došla naročila se bodo uredila, in trte, ki so v zalogi, v slučaju da ne zadostujejo vsem naročilom, primerno porazdelile.

Trte se oddajajo samo štajerskim posestnikom, in morajo torej tudi one stranke, ki naroče trte neposredno pri deželnem odboru, priložiti naročilu potrdilo svoje občine, da imajo v njej vinograd. Prekupčevalci ne dobe prej omenjenih trt.

Cene so proračunane za blago v trtnici in se mora plačati kupnina pri prejemu trt, oziroma, ako jih dobe po železnici, se kupnina s prevoznimi in drugimi stroški, katere plačajo kupci sami, povzame.

Pri vsakem naročilu naj se naznani: 1. Ime, kraj in stan naročnika; 2. davčna občina, v kateri leži vinograd; 3. zahtevana vrsta trt; 4. zadnja železniška in poštna postaja, kamor naj se trte pošljejo.

Ako je naročena vrsta že razprodana, ali je ni več v zadostni množini, se nadomesti z drugo podobno.

Trte naj po možnosti prevzamejo naročniki sami, ali, če se pošljejo po železnici, naj jih takoj po prejemu pregledajo.

Pritožbe naj se pošljejo nemudoma vodstvu trtnice. Na kasnejše pritožbe se ne bo oziralo.

Gradec, dne 15. septembra 1904.

Od štajerskega deželnega odbora.

(438) 1

Edmund grof Attems.

Listnica uredništva.

Na mnogoštevilna vprašanja radi „Kažipot“ odgovarjamo, da „Celjski obrtniški kažipot“ sprejema le **slovenske tvrdke.**

Potrjujemo s tem, da ni gospod Rudolf Vrabl, učitelj na Vranskem, v nikaki zvezi z dopisom „iz Loča“ v „Domovini“ št. 76 od dne 30. septembra t. l.

Mala telica

se je našla. (443)

Njen gospodar naj se oglasi v Gaberjih št. 20.

SLOVENSKA TVRDKA.

SLOVENSKA TVRDKA.

Vincenc Čamernik, kamnoseški mojster

Nova ulica 11. **Celje** Nova ulica 11.

priporoča svojo do **200 kromadov** broječo zalogo **grobnihi spomenikov**

iz različnih mramorjev, granita in sijenita od preprostega do najfinejšega izdelka, po konkurenčnih cenah. Priporoča se tudi preč. duhovščini za izdelovanje umetnih cerkvenih, v to

stroko spadajočih del, kakor oltarjev, prižnic, obhajilnih miz itd. Izvršuje tudi vsa stavbena dela.

Priznana točna in solidna postrežba.

(345) 15-10

Slav. občinstvu

priporočam svojo bogato
☞ zalogo raznovrstnih ☞

peči, štedilnikov,

raznovrstne posode, kotlov
za kuhinje in za žganje
☞ ☞ ☞ kuhati. ☞ ☞ ☞

Velika izber nagrobnihi križev.

Raznovrstni poljedelski stroji posebno pa slamoreznice.

Za jesensko gnojenje priporočam Tomaževo žlindro.

Navodila zastonj! Navodila zastonj!

Trgovina z železnino „Merkur“, P. Majdič.